

אדם נמצא במקום שראשו נמצא

מלכה אסולין

שליחה לשעבר במלבורן (תשע"ח-תשפ"א)
כיום שליחה במזרחי יוהנסבורג

דרכו של יעקב אבינו מתוארת באופן מעניין. יעקב יוצא מבראשבע לחרן. התורה מחלקת בין שתי פעולות לכאורה של יעקב: "ויצא יעקב מבראשבע" – יעקב יצא מבראשבע. וגם "וילך חרנה" – יעקב הלך לחרן. בלשון התורה בדרך כלל כאשר כתוב "וילך" פירושו שהוא כבר הלך, ממש כפי ש"ויצא" פירושו שהוא כבר יצא. כלומר צורת הפועל "וילך" מתארת פעולה שנגמרה. אולם, אנו יודעים שיעקב עדיין לא הגיע לחרן, והחלום על הסולם בפסוקים הבאים מופיע כשיעקב עדיין בדרך לחרן. כבר רש"י עמד על הקושי בפסוק והעיר: וילך חרנה. יצא ללכת לחרן. כלומר מגמת ההליכה, היעד היה חרן, אך ודאי שהוא עוד לא הגיע לשם. גם האבן עזרא מתייחס לקושי זה ומביא בשם הגאון שכוננת הכתוב "ללכת חרנה", כלומר שיעקב יצא מבראשבע ללכת לחרן. אבל גם אם אכן נסביר כך, עדיין צריך להבין מדוע התורה לא כתבה "ויצא יעקב מבראשבע ללכת חרנה"? מדוע התורה כתבה באופן זה שנשמע כאילו הגיע יעקב כבר לחרן?

אפשר להציע שיש כאן שיעור גדול מאד לחיים. אמנם יעקב עדיין לא הגיע לחרן, אך הוא היה בדרך לחרן ורצה להגיע לחרן, וכיון שיעקב רצה להגיע לחרן – הוא ממש היה בחרן, כאילו כבר הגיע ממש. הא כיצד? יש אמרה חסידית משמו של הבעש"ט: "במקום שחושב האדם, שם הוא כולו"^[1]. אמרה זו לובשת צורת שונות בימינו, דוגמת "האדם נמצא איפה שהראש שלו נמצא". יכול להיות שאדם נמצא פיזית במקום אחד אך הוא אינו נוכח במקום זה, כי ראשו חושב על דברים אחרים. בשפה של היום ניתן לקרוא לנוכחות המודעת של האדם "קשב" או תשומת לב. אדם נמצא איפה שהקשב שלו נמצא. כולנו חווים את פיצול הקשב מהגוף, כולנו מכירים את התחושה להיות פיזית במקום אחד אך לא לשים לב לכך משום שאנו שקועים במחשבות על דברים אחרים.

אחת הדוגמאות הפשוטות היא אדם המתפלל או מברך ברכה והוא חושב על מה שקרה אתמול בעבודה, עד כדי כך שכאשר סיים את התפילה בקושי זכר שהתפלל... ככה בדרך כלל שוכחים יעלה ויבוא... אחת הדוגמאות הבולטות ביותר בעידן הדיגיטלי, היא אדם הנוכח פיזית בארוחת ערב משפחתית, אך אינו נוכח שם כ"כ כיון שהוא מתעסק בטלפון בכמה דברים במקביל. הילדים (בהנחה שעדיין אין להם סמארטפונים) יכולים לספר על ניסים ונפלאות שקרו בבית הספר אך ההורה השקוע בטלפון לא יזכור מזה דבר, משום שהוא לא שם.

החיים שלנו יכולים לפעמים לעבור מבלי שאנו שם. זה לא שאנו לא קיימים או נוכחים, אנחנו פשוט נוכחים במקומות אחרים, מנותקים מאיפה שאנחנו פיזית. כדאי לדאוג שנהיה נוכחים במקומות הנכונים.

ליכולת שלנו להמריא עם התודעה שלנו הרחק הרחק יש יתרונות רבים. אדם יכול להתחבר לאנשים רחוקים ממנו, לדבר עם קרובי משפחה וחברים שאינו יכול לפגוש פנים אל פנים, או לשמוע הרצאות במקומות רחוקים גיאוגרפית. אך יש לכך גם חסרונות גדולים – אדם יכול להחמיץ רגעים חשובים מאד בחייו. כללו של דבר: אם אנו רוצים להיות במקום כלשהו, עלינו לכוון שלם את הראש, את תשומת הלב והמחשבות שלנו – ושם נהיה. בהצלחה

[1] רבי יעקב יוסף מפולנאה, תלמידו של הבעש"ט, כתב (תולדות יעקב יוסף, ח"י שרה אות ג): "שמעתי מפורש מפי מורי – במקום שחושב האדם, שם הוא כולו".